

№ 14 կիրակի ապրիլի 17

հիւնդերորդ տարի 1894

ՍՈՒՐԲ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՃԱՐԸ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄՈՒՄ

Երուսաղէմի առաջին սրբալայրը, ինչպէս և ամբողջ քրիստոնէական աշխարհի ուխտագնացութեան զլխաւոր առարկան և միակ նպատակը՝ Յիսուս Քրիստոսի ս. գերեզմանն է, որի վրայ կառուցւած է Սուրբ Յարութիւն կոչւած հոյակապ տաճարը։ Այստեղ է կատարուել 1894 տարի առաջ պատմական այն մեծ անցքը, որի առիթով այսօր մենք միմեանց շնորհաւորում ենք «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց» խօսքերով։ Այս տաճարի պատմական և կրօնական նշանակութիւնն ահագին է։ Նա պարունակում է իր մէջ մարդկութեան Փրկչի կեանքի զլխաւոր պարագաները. նա մարդկութեան ամբողջ մի պատմութիւն է, նւիրական, հրաշալի պատմութիւն։ Նա պարունակում է իր մէջ այն բոլորը, որտեղ լծալեցաւ նախահօր՝ Ադամի զլուխը, այն է Գոյգոյթան, որ նշանակում է տեղի գազաթի. այդ Գոյգոյթանի բոլորի վրայ խաչ հանուց Փրկիչը։ Այդ տեղ են գտնուում ա) Զսրբորդ ջանտը, որտեղ պահեցին Քրիստոսին երկու աւագակների հետ միասին, մինչև չարչարանքի զործիրները պատրաստելը, բ) Ղունկեանոսի սեղանը, որտեղ Քրիստոսի կողք նկղակով ծաղող Ղունկեանոսը եկաւ իր մեղքի վրայ ողբալու, գ) Հանդերձեց ջածանման սեղա-

նը, որտեղ դահիճները բաժանեցին իրանց մէջ Յիսուսի հանդերձները—«Բաժանեցին զհանդերձս նորա վիճակաւ», դ) Յաղանաց սին կամ Փռւշ պսակի սեղան, որի վրայ նստեցրին Քրիստոսին և փշեայ պսակ զրին պլին, ե) Գողգոթա, որտեղ, ինչպէս ասացինք, տնկեց խաչը և նրա վրայ բարձրացաւ աշխարհի Փրկիչը, զ) Տաւաժման սեղան, այն տեղը, որի վրայ տարածեցին և կամեցին Յիսուսին, է) Պատանատեղին, Քրիստոսի պատանւած տեղը Յովսէփ Արեմաթացու ձեռքով, ը) Ուշաթափման տեղը, որտեղ Մարիամ Աստուածածինը ուշքից գնաց իր որդուն խաչւած տեսնելով, թ) Սուրբ գերեզմանը, որտեղ թաղեց աշխարհի Փրկիչը և բոլոր այն տեղերը, որոնց մասին խօսուում է Աւետարանի մէջ: Մի խօսքով, այս տաճարի մէջ ամեն մի քար, ամեն մի անկիւն իր պատմութիւնն ունի և ներկայացնում է քրիստոնէութեան վեհ սրբափայտից մինը: Այդ է պատճառը, որ ամեն մի ազգ աշխատում է որ ինքն միայնակ տիրապետէ այդ տաճարին և ինքն միայնակ լինի Փրկչի գերեզմանի պահապանը: Այդ ցանկութիւնը հասնում է մինչև այն աստիճան կուրութեան, որ կուռղ ազգերը՝ լատիները, յոյները և հայերը, որոնց երեքին պիտուորապէս պատկանում է Ս. Յարութեան տաճարը և որոնք միայն իրաւունք ունին պատարագ մատուցանել Ս. գերեզմանի վրայ, մինչև անգամ գիմում են սղաթեան և այնտեղ, ուր Փրկիչը մահւամբ քարոզեց սէր, միութիւն և խաղաղութիւն, թափւում է մարդկային արին, ի մեծ նախատինս համայն քրիստոնէութեան:

Ս. Յարութեան տաճարը շինւել է Կոստանդիանոս կայսեր մօր Հեղինէի ձեռքով. Կարերի ընթացքում նա ենթարկւել է կործանումների, հրկիզութիւնների և վերջին անգամ 1868 թւին մեծ գմբեթը նորոգւել է Օսմանեան տէրութեան ձեռքով Ռուսիայի և Ֆրանսիայի դրամական աջակցութեամբ և այդ նորոգութիւնը նստել է 2 միլիօն ֆրանկ:

Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ի Ա Ռ Ա Ջ

(Տես Տարազ № 13 պատկեր, Յիսուս Պիղատոսի առաջ)

Կիսախաւար սուերների մէջ,
Հողիւ թեթի լուսաւորւած
Թոյլ կանթեղի լուսով անշէջ,
Շուրջը գունատ շողիւ ձգած—
Յուրա պատերի մի անկիւնից

Մի վեհ պատկեր նայում է ինձ:
Եւ արիւնոտ փշեայ պսակ
Իբրև անմահ փառքի արծիւ,
Գաղափարի սուրբ յողթանակ
Ջարդարում է ճակատն ազնիւ...
Դէմքը գունատ... մտքի, վշտի
Կնճիռներով խոր ակօսւած,
Խաղաղութեան ճառագայթի
Անմահ լուսով պայծառացած:
Թափանցելով հոգուս խորքեր,
Նայում են ինձ մի գոյգ աչքեր:
Այնտեղ հրդեհ, վեհ միութիւն,
Այնտեղ սիրոյ անհուն երկիրը,
Ջերմ սիրտանք, կարեկցութիւն
Դէպի երկիր, դէպի մարդիկ:
Աշխարհային բոլոր ցաւեր
Եւ դարաւոր կեանքի աղմուկ
Չբմթնեցրին պայծառ աչքեր
Չբխացրին մարուր յուզմունք...
Ոչ վրդովիլ կարողացան
Վճիռ հոգու սէրն անսահման:
Որորանի ապաստանից
Մինչև խաչը Գողգոթայի
Նոյն վեհութեամբ սիրեց աշխարհ,
Քարեց քնկած մարդուն տղմից,
Եւ մինչ մեխւած արիւնալի—
Ազօթում էր երկրի համար...

Եկած հեռու աշխարհներից
Պատառոտուն հանդերձներով
Հոգիս ամբողջ թոյն ու կսկիծ,
Մենակ սիրտս լի վէրքերով—
Ես ծնկաչոր խոնարհում եմ
Քո պատկերի առաջ վսեմ:
Յողնած եմ ես... կռիւ, աղմուկ
Պոտորեցին յստակ արցունք:
Յաւեր, կասկած, տարակուսանք
Ջլատեցին հոգուս լարեր:
Եւ նա ինչպէս շիրիմ անկեանք
Յուրա է, մութ է, անգոր, անսէր:
Նենդ կեղծիքի թունոտ դաշոյն
Միւեց հոգուս խորքեր անհուն,
Խուլ զայրոյթի սև յորձանքից,
Կանգնեց, լեղզւեց դարկը զարկիւ:
Ստրկական դաւ ու ցանցեր,
Նենդ թշնամու ժպիտը օձ
Եւ կարճատես բարեկամներ
Լցրին կուրծքս հրդեհ ու խոց:

Եւ տառապեց հոգիս երկար
Անպատասխան երկրի վրայ,
Ուր միշտ ներկան էր վշտահար
Սպասելով միշտ վառ աղապայ...

Խաղաղութեան այս յարկի տակ
Կըթօթափեմ իմ վրայից
Փռնոտ ձորձերս ու տառապանք
Յաւած սրտի բոլոր կսկիծ.
Սխալնութեան անապատի
Մէջ թառամած իմ ծաղիկներ,
Եւ վիշտն անքուն գիշերներին,
Եւ բուն հոգուս մոխիր իղձեր...
Թող աղբիւրի նման ցայտեն
Կրծքիս ներքի շիթեր սառած,
Ինչպէս սարից ժայռն ահագին
Թող գլորւի սրտից կասկած:
Եւ թող հոգիս այստեղ սրբւի
Ինչպէս ճաճանշ արշալոյսի.
Թող փշրւին ժանգոտ կապանք,
Թող թիւ առնեմ և աշխոյժ կեանք:
Անմահութեան, յաղթանակի
Տուր ինձ մի շող այդ պսակից,
Որ չնչէ այժ անընկճելի
Լուսաւորէ խաւար ուղիս:
Գաղափարի տուր այդ կրակ,
Որ հրդեհէի հոգիս կրկին,
Հալածական այս անցորդին
Չըտապալի կեանքն ամենի:
Խաղաղութեան այդ արեւից
Մի ճառագայթ բաժին տուր ինձ,
Որ չաղմկին զայրոյթ, կասկած
Եւ խուլ կրքեր սիրտս ցաւած:
Ես աշխարհին կըհասցնեմ
Հզօր ձայնը գաղափարի,
Եւ թող բաժին տան փոխարէն
Գոնէ մի փուշն այդ պսակի...

Եր. Պալեան

ԵՊՈՐԻՆԻ ԶԵՆՆԻ ՓԵՏՐԵ ՏԻՐԱՄԱՅՐ ՊԵՏԱԿԵՐԻ ԱՌԱՋ

Ես էլ կոյս էի, ով սուրբ Տիրամայր,
Ինչպէս կոյս ես դու ընդ միշտ անարատ.
Չէի երազիլ զառնալ մի օր մայր,
Եւ այն ապօրէն, մայր անհարապատ:
Սակայն ընտելութիւնն իրն էր սղահանջում,

Որի դէմ անդօր է ամբողջ աշխարհ.
Յերեկ ու գիշեր ես էի տանջում,
Ես էի խորհում հէնց նորա համար,
Թէ սիրոյս պտուղն ես ինչպէս պահեմ,
Ինչպէս թաղցնեմ նորան չար աչքից,
Որ աշխարհի մէջ սոված չըմեռնեմ,
Որ չըհալածուած լինեմ ամենից:

Սպանել նորան անքուն գիշերով,
Այս էր իմ մտքի միակ առարկան,
Բայց ինչպէս ներկել որդու արիւնով
Դողողոջուն ձեռքեր—ձեռքեր մայրական,
Ինչպէս զրկէի նորան արևից,
Որ փայլում է վեր՝ ամենի համար,
Ինչպէս կտրէի նորան իմ սրտից,
Որ չունէր դէթ մի ամենաթոյլ լար,
Որ չըդողդողար, որ չըբաբախէր,
Երբ այնտեղ տկոյր նորածին մանկան
Չայնը կարծես թէ տսելիս լինէր.
«Ա՛ս եմ մեղաւոր, երբ չար մարդիկ կան»:

Եւ ահա նորան իմ գրկում պահած
Մարդկանցից ծածուկ բերում եմ Քեզ մօտ,
Յոյց տուր ինձ մի ելք—քո առաջ չորած
Ազաւում եմ Քեզ—Տիրամայր գլխոս:
Քեզ հետ չէ խօսում մի յանցաւոր կին
Եւ ոչ փշուցած անառակ ազգիկ,
Խնայիր նորա անտէր զաւակին,
Տես ինչ է ասում մի մայր, մի մայրիկ.
Չէ՞ որ ես սորան ամբողջ ինն ամիս
Մոռնող եմ աւել իմ թաւմ արիւնով.
Չէ՞ որ ես սորան այն օր ծնելիս
Տանջել եմ ցաւել մօր վեհ երկունքով:

Ծնել եմ սորան նոյն իրաւունքով,
Որով բնութիւնն է մարդկանց օժտել.
Սիրել եմ սորա հօրը մի սիրով,
Որով չէ սիրում, չէ կարող սիրել
Գուցէ աշխարհում մի կին իր մարդուն,
Սիրում եմ սորան զուցէ աւելի,
Քան կարէ սիրել մի մայր իր որդուն,
Որքան և լինի նա նորան սղաշտելի:
Հասկանում ես ինձ, գիտեմ, Տիրամայր.
Յաւում էր Քո սիրտ, թռչում էր հառաչ,
Երբ Քո սիրասուն Որդիդ մեզ համար
Կրում էր մահու, անարդարի խաչ:

Հորդ Բաշթոն եւ կանաչք, որոնք դեր են խաղացել նրա կեանքում

Դժւար է Քեզ, երբ որդու կորստեան
Մասին եմ խօսում—բայց կրկին դժւար,
Երբ նորան պիտի կորցնել միայն
Չար մարդկանց աչքին դուր գալու համար:
Ի սէր Քո Որդու՝ Քեզ եմ ազաշում,
Ինչպէս կեանք տուց սորան քաղերու,
Տայ ինձ և շնորհ աշխարհի միջում
Սրբասուն որդուս աշխարհ ահանելու:
Կարող է գիտեմ սրտեր փափկացնել,
Չար մարդկանց դարձնել բարի ու զթուտ,
Որ թողնեն ազատ ինձ որդուս սիրելի,
Թողնեն առնելու մայրական կարօտ:

Թող նորա երբէք ինձ չբամբասեն,
Թող ես ազատեմ չար նախատինքից.
Թող նորա երբէք իմ մասին չասեն,
«Ծախեց իր պատիւ՝ կուրացած կրքից»:
Ծանր է ինձ լսել այդպիսի խօսքեր,
Ծանրը աւելի քան մահ, գերեզման:
Եթէ որ մարդիկ պիտ ծագրեն իմ սէր
Եւ ինձ տնդադար նախատինք կարդան,
Եթէ զուր էր իմ այսչափ աղաչանք,
Եւ թէպէտ կորչի որդիս, Տիրամայր,
Ես Քեզ եմ ասում, իբրեւ խոստովանք,
Որ կըկորչի և նորա թշառ մայր...

Մար-Շիմոն

Փ Ա Թ Ի

(Ա. Կ ա գ բ է Կ Ի)

(Զատիկին պատահած ճշգրիտ անցք)

I

Հաղարարութիւն մտմերով լուսաւորւած Քաշեթի
եկեղեցում, 186... թ. կէս դիշերին լուսեց քրիստո-
նեաներին ուրախացնող ձայնը.

—Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց, ասում էր քա-
հանան: Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց, ասում էին
թէ փոքր և թէ մեծ և այս խօսքերին հետևում էր
յուզւած բացականչութիւն.

—Օրհնեալ է յարութիւն Քրիստոսի:

Ապա լսում էր ձանների չխշխկոցը և նրանց
սնդութիւն փորձելը առամների վրայ:

Ամենքի դէմքին ինչ որ անմեկնելի դարձու-
թիւն էր արտայայտւում, ամենքը ձոխ զգեստներով
էին զարդարւած: Նրանք այնպէս էին միմեանց
շնորհաւորում և համբուրում, կարծէք իրանց առօ-
րեայ նախանձը և ատելութիւնը բոլորովին մոռա-

ցել էին: Ամենքի դէմքը երկնային ուրախութեամբ
փայլում էր, ամենքը զարճանում էին, ամեն մարդ
այն օր իրան երջանիկ էր գգում... Եկեղեցու դռան
առաջ շարել էին զանազան յաշմանդամ աղքատ-
ներ, պատուաւ զգեստներով, որոնց յուզւած դէմ-
քերի վրայ ազահութիւն էր նկատւում և մեկնւած դողո-
ջուն ձեռքերը յիշեալ երջանիկ մարդկանց մնացած
փշրանքներին էին սպասում:

Նրանք այս կեանքում ոչ տուն, ոչ ազգական,
ոչ որ և է զարճութեան չէին սպասում: Մի կտոր
հաց հոգին յետ բերելու համար՝ ահա նրանց բոլոր
ցանկութիւնը, նրանց առարկան: Նրանք այստեղ
էլ կուտւում էին տեղի համար, որովհետև դռան մօտ
կանգնողին ամենից շատ ողորմութիւն էր ընկնում:

Երջանիկները զուրս էին բերում այլ և այլ
գոյներով նկարած պատկաններ, խորոված գառներ,
որդանկարմրով ներկւած ձառներ և այս բոլորը օգի
մէջ ակտրժելի հոտ էր տարածում: Այնտեղ կանգ-
նող հարկւրաւոր մուրացկաններն իրանց դողոջուն
ձեռքերը մեկնում էին դէպի այդ երջանիկները և
չիջած աչքերովն ու թուլացած ձայնով արտաառ-
նում էին.

—Ողորմեցէք, ի սէր Քրիստոսի յարութեան:
Ողորմեցէք կոյր աղքատին Աստուծոյ սիրոյն: Խղճա-
ցէք, փոքր մանուկների տէր աղքատին:

Ամենից ետև, պատի մօտ պառկած էր մի
հիւանդ, ուժից ընկած, թոյլ և կոյր ծերունի: Նրա
գունաթափ դէմքը, լրար կազմւածքը և շուտ շուտ
արձակւած հառաչանքը հաստատում էին, որ այժմ
էլ նա տենդի մէջ չարչարւում էր:

Գիշերը ցուրտ էր և փշում էր սաստիկ քամի,
այդ պատճառով ծերունին աշխատում էր ամուր
փաթաթւել իր պատուաւ փերարիովի մէջ, որը
այլ ևս նպատակին չէր ծառայում և մերկ մարմնի
երբեմն մի՛ և երբեմն էլ միւս կողմն էր երե-
ւացնում:

Որովհետև նա ամենից թոյլ և անզօր էր, այդ
պատճառով միւս աղքատները սրան ձգել էին ի-
րանց ետև զտնւած պատի առաջ: Դրա փոքրիկ
աղջիկ «Փաթիկ» դողոջուն ձայնով ողորմութիւն
էր խնդրում, բայց շատ բան չէր կարողանում ճա-
րել, որովհետև ընկերներն առաջ չէին թողնում
նրան, բռնեցնելով տալով և հայհոյանքներ թա-
փելով ետև էին գցում: Բայց նա իրը չէր թող-
նում, երբեմն մէկի և երբեմն միւսի թևի տակից
անցնում էր և եկեղեցուց դուրս եկող խումբ խումբ
մարդկանց առաջ կտրելով, ողորմելի ձայնով աղեր-
սում էր նրանց:

—Աղջիկ-պարոն, ողորմութիւն տւէք, խղճացէք հիւանդ ծերունու հօրս— և մատնանիչ էր անում հոգեարք դուրս թողնելու մէջ գտնուող հօր վրայ: Բայց երջանիկ ժողովուրդը սրա աղաչանքներին ականջ չէր դնում:

Ժողովուրդը ուրախ, դարձ, միմեանց շնորհաւորելով անցաւ: Ամենքը շտապեցին դէպի իրանց տները: Այստեղ կանգնող մուրացկաններն էլ ցրուեցին: Այստեղ մնաց միայն թշուառ Փաթին և նրա հոգևարք հայրը, որը թուլութիւնից այլ ևս չէր կարողանում շարժուի:

Փաթին նայեց իր աշխատանքի վրայ, որոնք կազմում էին մի քանի կոպէկներ, ձւաններ, պասկայի փոքրիկ կտոր և յետոյ հանգարտութեամբ մօտեցաւ իր հօրը:

—Հայրիկ, հայրիկ,— դարձաւ նա հիւանդին, բայց պատասխան չըստացաւ, թէ և հիւանդը տաքութիւնից ցամաքած շրթուքները շարժում էր և աշխատում էր ձայն հանել:

—Հայրիկ, երկուշաբթի ձայնով դարձեալ կրկնեց Փաթին և չորեք նրա կողքին:

Հայրը յանկարծ ձեռքը տարաւ իր կրծքին, բարձրացրեց գլուխը և դողդոջուն ձայնով դժուարութեամբ արտասանեց:

—Օգնեցէք, մեռնում եմ: օրդեմիկ, օրդ... եմիկ... օրդ... չըկարողացաւ խօսքն աւարտել, խոխոաց ու մեռած վայր ընկաւ եկեղեցու պատի տակ:

II

Մի քանի տարուց յետոյ տիկին Z-ի խանութի պատահանների առաջ յաճախ երևում էր կար անող մի աղջիկ, որի գեղեցկութիւնն այդ փոքուցով անց ու դարձ անող շատ երիտասարդների սրտում անպակաս ցանկութիւն էր ծնեցնում:

Սա Փաթին էր: Ինչ որ բախտը ձգել էր նրան այս խանութը և, ինչպէս խելօք և ճարպիկ աղջիկ, շուտով սովորել էր կար ու ձև: Իսկ նրա գեղեցկութիւնը և քնքշութիւնը, որ մեծ գին ունի վաճառատներում, շուտով պնդատել էր խանութի տէրը:

Փաթին նշանակեցին լաւ ռոճիկ, հետը լաւ էին վարում և այդպիսով նրա օրերը զարճութեամբ և ուրախութեամբ անցնում էին: Միայն նա բոլորովին չէր մոռանում այն երեկոն, երբ իր հայրը այնպէս թշուառութեամբ և ցաւով, անտէրութեան և անմխիթարութեան մէջ հոգին աւանդեց և յիշողութեան այս բողբոջներն էին, որոնք այնպէս քարացած մնացել էին նրա սրտի վրայ:

Այս կերպ յիշողութիւններով պաշարւած Փա-

թին միշտ արձակուրդ խնդրելով իր տիրոջից՝ դուրս էր գնում խանութից, տեղի այն պատճառով, որ մի քանի արասի բաշխէր մուրացկաններին իր հօր հոգին յիշեցնելու համար:

Գեղեցիկ կերպով զուգւած երիտասարդներից մէկը ամեն օր անց ու դարձ էր անում այդ փոքուցով: Ինչպէս երևում էր, նա ամեն կերպ աշխատում էր ծանօթանալ Փաթիի հետ, որովհետև երբ այդ աղջիկը խանութից հեռանում էր, երիտասարդը իսկոյն հետևում էր նրան, մինչև Փաթին դարձեալ խանութ կրմտներ:

Այսպէս օրերն անցնում էին, բայց այդ երիտասարդը չըկարողացաւ ծանօթանալ Փաթիի հետ, որովհետև Փաթին իրան այնպէս էր պահում, որ անծանօթ մարդը հազիւ կըհամարձակէր նրա հետ ուղղակի խօսել:

Մի տօն օր երեկոյեան Փաթին դուրս եկաւ խանութից և դնաց այդու կողմ դրօսնելու, ուր երաժշտութիւն էին նւագում: Հազիւ քանի մի քայլ անցաւ թէ չէ, իսկոյն կարծէք գետնից բուսաւ մեր անծանօթ երիտասարդը և հետեց նրան: Փաթին յետ նայեց և տհաճութեամբ մտածեց՝ «դարձեալ այն երիտասարդը, ինչ է ուղում ինձանից» և թեքեց այդու կողմը: Այդ օրը Փաթին խորին տրիստութիւն էր տիրել, ինչ որ վիշտ պատել էր նրա սիրտը, ահամայ յափշտակել էր նրան և հնազանդեցրել, թէ և ինքն էլ չըկարէր թէ ինչ էր այն, կամ ինչ էր նեղացնում իրան: Նա տխուր էր, կարծէք մտածում էր մի բանի վրայ, բայց թէ ինչ էր իր թախծի պատճառը, թէ ինչի վրայ էր մտածում, ինքն էլ չէր կարող ասել:

Նա այս գրութեան մէջն էր, երբ նկատեց չորս տեղից կռացած մի պառաւ, որին առաջնորդում էր ցնցոտիների մէջ փաթաթւած, սպրթնած դէմքով մի փոքրիկ տղայ և սղորմութիւն էր խնդրում, բայց անց ու դարձ անտներից շատերը բռնում էին նրան և հալածում:

Զարմանալի հակապատկեր էր ներկայացնում այս տեսարանը. մի կողմից զբօսնողների բազմազան զգեստաւորութիւնը, նրանց գոռոզ կերպարանքը, վերև բարձրացրած գլուխները, ճոխ զարդարանքը, իսկ միւս կողմից կոյր պառաւը և փոքրիկ տղան, մի կտոր հացի համար շարժարեւու և աշխատելու պատճառով սպրթնած, գունաթափւած թուլացած և յոգնած: Գոյնզգոյն ցնցոտիներով կարկատնած զգեստներն այլանդակում էին նրանց մարմինը:

Մանուկը պառաւին տարաւ և նստեցրեց սան-

գուղրի մօտ, առջևը թաշկինակ փռեց, իսկ ինքը գնաց այնտեղ մօտիկ նստող մարդկանց կողմը, որոնք դուրս էին բերել գինի, հաց, նոր ձուկ, կերակուրներ և յայտնադէս քէֆ էին անում:

«Աշաւերդի»-ին հետևում էր «Եւսթշի օշ» բացականչութիւնը, «Հօթիք, երանի մեզ» երգի ձայնը օգն էր թնդացնում: Ազմուկը, անտեղի կատակներն ու հռհռոցը անպակաս էին: Փոքրիկ տղան մօտեցաւ նրանց և ողորմութիւն խնդրեց. նրանք հայհոյելով դուրս արին, տղան հեռացաւ, բայց քաղցածութիւնից խոնջացած կանգնեց և հեռից սկսեց կերակուրները դիտել:

Երկար ժամանակ այդ տղան նայեց, մի քանի անգամ անորոշակի գրգռից առաջացած թուրք կուտաւ, շարժեց իր ցամաք շրթներները և արորեց իր արտասուլից աչքերը, բայց լօթիքը նրան ուշադրութիւն չէին դարձնում, նրա համար ժամանակ չունէին: Նրանք խրժած ձայնով բացականչում էին «Լօթիք, երանի մեզ» երգը և ճմարիտ, որ երանելի էին նրանք:

Մանուկն այլ ևս չըկարողացաւ համբերել, գաղտնագողի մօտեցաւ, յափշտակեց մի կտոր հաց և փախաւ, բայց քէֆ անողները վեր լծան, բռնեցին տղային և սկսեցին անօրէն կերպով ծեծել:

Ոստիկանը վրայ վազեց և կամեցաւ բռնել տղային ու տանել ոստիկանատուն, բայց նա անձնատուր չէր լինում և աղաղակում էր՝ «բաց թողէք ինձ, բաց թողէք, այստեղ կոյր մայր ունեմ, մեր թողնեմ մենակ», բայց նրան ականջ չէին դնում. դող էր և քարշ էին տալիս:

Ճանապարհին պատահող մարդիկ ասում էին. «ջիբգիրին բռնել են, ջիբգիրին». ուրիշները աւելացնում էին. «Դրանց վախից մարդ չի կարողանում անցնել», իսկ շատերն էլ ասում էին. „Попался? хорошо! его, хорошо!“:

Իսկ կոյր պառաւը կովի նման բառաշելով, (որովհետեւ կուրութիւնը չէր թոյլ տալիս տեսնել), կարծում էր, թէ որդին ընկել է սարսափելի փորձանքի մէջ: Նա լաց էր լինում, աղաչում էր շշմած դրութեան մէջ, բացականչում էր որդու անունը, դողդոջուն ձեռքերով որոնում էր իր մարմնին և արիւնին, բայց չէր կարողանում ոչ մօտենալ և ոչ էլ դանել նրան:

Ժողովուրդը ամեն տեղ ժողովուրդ է. նրանք ծիծաղում էին պառաւի արարքի վրայ, իսկ պառաւի սրտում հազար նետեր էին պտտւում:

Փաթին, որը վկայ էր այդ դէպքին, այլ ևս չըկարողացաւ համբերել, մօտեցաւ ոստիկանին և սկսեց աղաչել, որ բաց թողնէին:

Ոստիկանը կտրկածանքով նայեց նրան ոտից մինչև գլուխ և ասեց.

—Գնա, գնա, քո ճանապարհով:

Այս միջոցին անցուորականների միջից մինը մօտեցաւ Փաթին և գրկեց նրան: Փաթին բարկացած յետ յատկեց և խփեց այդ մարդուն:

Այդ բանի վրայ ոստիկանը և ժողովուրդը հռհռոց բարձրացրին, իսկ Փաթին բարկութիւնից չը գիտէր ինչ անէր:

Մեր անձանօթ պարոնը, որ միշտ հետևում էր Փաթին, տեսնելով այդ, իսկոյն վրայ վազեց և սպառնաց ոստիկանին: Ոստիկանը շուտափոյթ կանդ առաւ նրա առաջ: Անձանօթը հրամայեց խփել բաց թողնել այդ տղային և բռնել այն անամօթին, որը գրկեց աղջկան:

—Դու իսկոյն տնայ այդ մարդուն ոստիկանապետի մօտ և ասա, թէ իշխանը ուղարկեց,—ասեց նա առանձնապէս շեշտելով «իշխան» խօսքը:

—Լսում եմ, ձերդ պայծառափայլութիւն, պատասխանեց ոստիկանը և բռնեց կինտօյի ձեռքից:

—Գնա, երեկոյեան ես ինքս կըմտնեմ ոստիկանապետի մօտ և կըբացատրեմ դրա զգուշ աբարը:

Ոստիկանը անցաւ, իսկ անձանօթը դարձաւ Փաթին, որը այլ ևս չըկարէր, թէ ինչ անէր:

—Ես իշխան Մ... եմ, թոյլ տւէք մինչև ձեր տունը ուղեկցել ձեզ:

—Շնորհակալ եմ որ ինձ օգնեցիր... մինչև տուն ուղեկցել հարկաւոր չէ, ուղեկցեցէք ինձ մինչև կառք նստելը:

Այդ օրւանից սկսեց Փաթի և իշխան Միքայէլ Մ...ի ծանօթութիւնը, որը իր պարտաւորութիւնն էր համարում միշտ հանդիպել Փաթին, երբ վերջինս գրօնեկու էր դուրս գալիս:

III

Իշխան Միքայէլը երեկի կազմածքով, գեղեցիկ գէմքով մարդ էր: Հօրից մնացած հարստութիւնը թոյլ էր տալիս ամեն սեռակ գլարճութիւն վայելելու և Միքայէլն էլ օգտւում էր դրանով:

Միքայէլը նկատեց Փաթին, հաւանեց և կամեցաւ ծանօթանալ ու ժամանակ անցկացնել նրա հետ: Նա յոյս ունէր, որ բաւական էր երկու անգամ հանդիպելը Փաթիի հետ իր նպատակին հասնելու և գեղեցիկ աղջկան իր ճանկերը ձգելու, բայց երևաց, որ ոչ թէ երկու անգամ, այլ ամբողջ ամիսներ հարկաւոր կըգային Փաթիի հետից ընկնելու:

լու, եթէ Միքայէլը յիշեալ գէպին վրայ չըհասնէր։
Որքան դժուարանում էր Փաթիլի հետ ծանոթանալը, այնքան աննկատելի կերպով նա դառնում էր այդ ցանկութեան գերի։

Դէպքը թոյլ տուաւ ծանոթանալ և այդ օրւանից սկսած միշտ Փաթիլի հետ ման էր գալի, փաղաքշում ու նրանով հրճւում։

Վերե նկարագրած գէպից յետոյ, ուր նա իրան աղնիւ հերոս երևացրեց, Փաթիլի սրտում ևս տպաւորւեց իշխան Միքայէլի պատկերը։ Նա յաճախ մտածութեան մէջ էր բնկնում և գէպը էր որոնում հանդիպելու իր տարփալիին։

—Դուք չէք կարող երևակայել, թէ ինչ երջանիկ գէպը են համարում այն գէպը, որ առիթ տուաւ քեզ հետ ծանոթանալ, Աստուած, ինչպէս ցանկանում էի այդ բողբոջները, ինչպէս տանջւում էի, առում էր Փաթիլին, որը զգացմունքով և հիացմամբ լսում էր այս քաղցր խօսակցութիւնը։

Փաթիլին յափշտակւած իր զգացմունքով և հաւատացած ուրիշի զգացման սրբութեան վրայ ևս, հաւատում էր նրա բոլոր խօսքերին։

Թիֆլիսի ժողովարաններից մինում մի անգամ նշոնակւած էր դիմակահանգէս, ամբողջ քաղաքի բնակիչները նախապատրաստութիւն էին տեսնում ներկայ լինելու այդ հանդիսին։ Ի միջի այսոց պատրաստւում էին և այն խանութի աղջիկները, որտեղ բանում էր և Փաթիլին։ Փաթիլին ամենեւին չէր տեսել դիմակահանգէս, խանութի աղջիկները նկարագրեցին այն զարճութիւնները, որոնք տեղի են ունենում դիմակահանգիսի ժամանակ, ուր հարիւրաւոր անձեր մտնում են այնտեղ զիմակներ երեսին, դիտմամբ այլանդակւած գէմքերով։ Փաթիլին ծիծաղաշարժ էր թւում այդ բոլորը, ուստի և շատ էր ցանկանում տեսնել։—Դու էլ արի, Փաթիլ, ասեց այնտեղ բանով աղջիկներից մէկը՝ Սուզանան, որը շատ էր յափշտակւում դիմակահանգէսով։

—Ա՛խ, Սուզանան, այսպէս անպատրաստ ինչպէս դամ։

—Այդ ոչինչ... թատրոնից կըվարձենք դօմինոն*) և դիմակ, ուրիշ էլ ի՞նչ ես ուզում։

—Գնանք, գնանք, չըջապատեցին նրան միւս աղջիկները, որոնք շուտով համոզեցին Փաթիլին։

Սուզանան իսկոյն գնաց թատրոն, դօմինո ճարեց նրա համար, զարգարեցին, զուգեցին Փաթիլին և գնացին դիմակահանգէս։

Շրեղազարդ պահլիճը լուսաւորւած էր հազար գունանի ճառագայթներ արձակող լապտերներով, յատուկ հայելիի նման փայլում էր, զարդարած

սենեակներից լսում էր վալսիի մեղմ ձայնը։ Սյոբոլորը զարմացնում էին Փաթիլին և աղչեցնում։ Նա ման էր գալիս, նայում էր գէս ու գէն, ամեն բան զննում էր և այդ նրան այնքան ինքնամոռացութեան էր տանում, որ ամենից առանձնացել էր։

—Գիմակ, ինչո՞ւ ես մենակ մնացել, լսեց նա յանկարծ և շուտ եկաւ։

Նրա սիրտը սկսեց տրոփալ, որովհետեւ իր աչքի առաջ կանգնած էր չքեղ հագուստների մէջ պճնւած իշխան Միքայէլը։

—Պարել ես ուզում։

Փաթիլին կամենում էր յայտնի չանել իր ուրիշները, և սրա համար մինչև անգամ առաջուց նախապատրաստւում էր, բայց, տեսնելով Միքայէլին, ամբողջովին յուզեց և ամեն ինչ մոռացաւ։

—Սյո, ողջունելով պատասխանեց նա։

Նրանք մի քանի անգամ անց ու դարձ արին, իսկ յետոյ իշխանը բռնեց Փաթիլի ձեռքից և սկսեցին զբօսնել։

—Գիմակ, ես քեզ ճանաչում եմ, ասեց Միքայէլը և ժպտալով նայեց նրա գէմքին։

—Ես էլ եմ ճանաչում ձեզ։

—Ինչո՞ւ էր ինձ հետ ծեղ-ով խօսում։

—Ես այլ կերպ յարմար չեմ համարում ձեզ հետ խօսել, այսպէս սովորած եմ։

—Այդ ի՞նչ երջանիկ գէպը է, որ դու ես այստեղ ես։

—Սուզանան շատ խնդրեց և բերեց այստեղ։

—Աստուած, ինչպէս շնորհակալ եմ M-le Սուզանայից։

Սրանից յետոյ նրանք սկսեցին մանգալ։ Միքայէլը ուրախութիւնից մոռացել էր իր անձը, փաղաքշում էր Փաթիլին և այն էր խօսում նրա հետ, ինչ որ աղջկայ սրտին դուրալի էր։

Փաթիլին այդ բողբոջ իրան այնպէս երջանիկ էր զգում, որ այդ քաղցր խօսակցութիւնն եթէ մինչև լուսանալը երկարէր, այնուամենայնիւ նա չէր ձանձրանալ։

Սյո երեկոն Փաթիլի համար զարճալի և քաղցրութեամբ անցաւ։ Նա առաջին անգամ զգում էր իր մէջ ինչ որ անսովոր դրութիւն և այդ զգացմունքը այնպէս զարճալի կերպով փաղաքշում էր իր որբութիւնից ճնշւած սիրտը։

Փաթիլին չէր հարցնում իրան, թէ դրանից ինչ դուրս կըգար, կամ իրան ի՞նչ էր սպասում։

Եւ ի՞նչ պիտի մտածէր։ Նա երջանիկ էր և աղնիւ կերպով, ինչպէս աղնիւ աղջիկ, լիովին անձնատուր էր լինում այդ զարճութեան։

*) Զգեստի անուն է։

—Նա իշխան է, իսկ ես հասարակ մուրացկանի գուստր, մտածում էր Փաթին, — իր օրում նա ինձ հետ չի ամուսնանալ, բայց ինձ սիրում է, հաւանում է, ինձ այդ էլ բուական է...

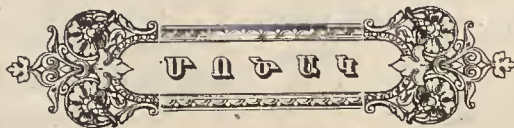
Փաթին այդպէս ասում, մտածում էր և այդ երևակայութեամբ իրան բաւականացրած՝ կրկին ան-

ցնում էր իր երանելի առարկայի վրայ... — Նա ինձ սիրում է, նա ինձ հաւանում է, և նրա աչքի առաջ ներկայանում էր Միքայէլի հրեշտականման դէմքը, նրա յափշտակած խօսակցութիւնը և մինչև հոգւոյ խորքերը թափանցող ձայնը...

Կըշարունակել

Գ Ա Ի Ա Ռ Ա Կ Ա Ն Փ Է Լ Ի Ե Տ Օ Ն

1894

ՁՈՒՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԻԾԱՆՔԻՆԵՐԹ

ՀԱՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

№ 4 Հատիկ կիրակի № 4

Հրատարակում է քէֆիս լաւ ժամանակը, մէկ էլ ամենալատ ժամանակը:

Իւրաքանչիւր համարի մեծութիւնը անորոշ է, նիւթ շատ կը լինի՝ մեծ կըլինի, թէ քիչ կըլինի՝ փոքր կըլինի:

«Մոծակը» առ այժմ խմբագրութիւն չունի, հետեապէս ոչ սենեակ ունի, ոչ դուռ, որ բաց լինի կամ փակ:

«Մոծակը» որպէս գուտ Հայկական լրագիր, «մոլփտա» է ուղարկում, որով միջոց կունենանք ճիշտ իմանալու աշխարհիս վրայ գտնուող բոլոր հայերի թիւը: «Մոծակին» աշխատակից կա-

րող են լինել թէ խայթոցաւոր միջատները, թէ բոլոր այն կենդանիք, որոնք գուրկ են ժանիքից և մասնաւոր թոյնից, որովհետեւ մեր պատերազմը հաստակաշինների դէմ պիտի լինի:

Միւս թերթերին վնասելու պայմանները կը յայտարարեն առանձին և ծածուկ նամակներով, ուստի մեր գործին պէտք կը զան և գիշերային խաւարատէր խուրդները:

Մեր պայմանները ժամանակին և հանգամանքին նայած՝ կարող են և փոխել, ուստի մեզ բարեկամ կարող են լինել և քամեփօնները:

ՈՒՐ Է ԿՈՐԵԼ «ՄՈԾԱԿԸ»

Ահա մենք և մեր աշխատակիցները: Ահա «Մոծակը», «Մոլոկը», «Մուղմուղը», «Բոռը», «Կարիճը», «Ներկարարը», «Պիկարը», «Պիւրթ-կիզողը», «Բուն» և այլն՝ բոլորս էլ կազմ ու պատրաստ ենք ձեր ծառայութեան:

Դուցէ շատերը ձեզնից կարօտ չէիք մեր բզզոցին, մեր տզզոցին, մեր թոյնին ու խայթոցին, մեր մորմոքին ու ներկին, մեր քայրուշութեան և փիլիսոփայութեան — այդ ձեր գործն է և ձեր գոյութեան իրաւունքը: Սակայն մենք էլ առանց ձեր մի կաթիլ արիւնի, ձեր գլացած մորմոքի, ձեր քորի ու մլոքորի, ձեր գոյնի և անգունութեան, ձեր աւերումների և աւերակների, ձեր բուրդի ու բամբակի անկարող ենք աղբիւր և գոյութիւն ունենալ, մանաւանդ երբ քնած չենք:

Այո, սա մեզ համար մահաւան և կեանքի հարց է, որին խեղճներդ «գոյութեան կռիւ», ընտրական ցէնզ (անս ընտրեցէք զմեզ) երբեմն էլ կառավարչական, տեսչական, հոգաբարձական, երեսփոխանական կապալաւութիւն էք անւանում, դեռ թող-

նենք առանց կոչման քահանայութիւնը, գործակալութիւնը, մամուլի ղեկավարութիւնը և նրա տեսակ տեսակ հոգմերի յարմար քարոզներն ու ողբերը:

Բացառեմք մի երկու խօսքով մեր բացակայութիւնը. իզուր էք կարծում, որ յիշեալ հոգմերի սաստկութիւնիցն էր, որ մենք սրբեցանք ասպարիզից: Ամենին: Անշուշտ սաստկաշունչ հոգմերն ու քամիները հզօր ու զօրաւոր են: Եւ ո՞վ կարող է ուրանալ, որ քամիները մեծ դեր են խաղում մեր կեանքի ու մահաւան հարցերում: Իսկապէս. ինչ բան չէ կարող և ինչիւր չի անում այդ կատաղի քամին, ինչ տներ, ինչ հիմնարկութիւններ չի քանդում այդ քամին, քանի, քանի մարդկանց աչքեր չի կուրացնում այդ քամին իր թող ու մոթորով, ինչքան ճկուն բոյսեր չի թելում այդ քամին, ինչքան ծաղիկներ ու պտուղներ չի փչացնում այդ քամին, ինչքան քո չուղած կոզմն է չալտում քեզ այդ քամին, որքան վնասների և արդեւաբերութիւնների պատճառ, հրդեհների, սովի մերկութեան, գալուցատէրութեան և եկեղեցաշինութեան առիթներ է դառ-

նում այդ քամին... Բայց խօսքս ասելիքս այդ էք, լսանգարեց ինձ այն անիծեալ քամին — ասում եմ, որ քամին չէր պատճառը մեր բացակայութեան:

Ահա թէ ինչը:

Երկու տարի առաջ՝ ազգային մի քանի կարևոր հարցերի մասին՝ խմբագրական ժողով ունէինք:

Ժողովի քննութեան էին առաջարկւած հետեւեալ հարցերը.

1, Ի՞նչ է ուզում Խորէն Աղեա-

նը հայոց ազգից:

2, Ի՞նչ է պատճառը որ «Ազգա-

յին մուրացկանները» մուրացկանութիւնից չեն ամուսնում, իսկ մուրացկան կոչւելուց նեղանում են:

3, Ինչո՞ւ ընդհատուեց մի օրաթերթի հետաքրքրական ճանապարհորդութիւնը «Թիֆլիսից» ս. Նշմիածին՝ կամ «Կաթողիկոսական ընտրութեան նկարագիրը»:

4, Ինչո՞ւ երբեմն եկեղ. պաշտօնային ըմբոստութիւնն է պաշտպանւում, երբեմն հնազանդութիւնը, երբեմն իշխանութեան թշնամի, երբեմն էլ երկրպագու են դառնում ոմանք:

5, Ինչո՞ւ Պօլսի ազգ. թերթերում «հալվա» են փաթաթում:

6, ինչո՞ւ մեր աւանդապահները մեծ աւանդութիւն (Մեծ պատը, ուսում են ու կլանում, իսկ միջոցները քամում)։

7, ինչո՞ւ կօշիկներ հալածող յայտների ազդեցին ժողովը՝ երկար կօշիկներ չառնելու քննարկը քննարկում։

Նա այլ աշխատի մտքին ու դատողութեան անհատական իրաւունքն ու երկար մահացող մեղքեր ու խնդիրներ, որոնց մի առ մի լինել անկարող ենք այժմ։

Գործը, ի հարկ է, տեղակալական խնդրից աւելի բարդ էր և աշխատանքի բաժանումն էր պահանջում։

Այդպէս էլ որոշեցում։

Մեղքից մէկը պատրիարքարանի և ազգային ժողովի գործերը, անգործութեան փոշուն մատնեալ թղթերը, արձանագրութիւնները Տաճկահայաստան-քրդաստանի դաւաճանքից ստացած դիմումները քրդերի ու համարակալների քաջագործութեանց ազդեցութեամբ և կարգաւորութեամբ սկսեց զբաղել։

Միւսը (Վաթ. նկարագրի) Եգիպտոսի Բրուս, պատգամաւորի Պետեր-բուրգում պատկերաւոր «պատու»-ի և նրան «անձրեւի» տակ փչացնող հերոսապետաւոր Համբարձումին ճանապարհորդի նէր (ՕՃՕ-ները ոճը սկսեց համեմատել ժողովրդական և Գերմանիայի «օգա»-ների հետ, որոնք իմ և այն պատճառները, որոնք առիթ եղան այդ թանկագին նկարագրի ընդհատման... Նրբորդը «Փորձի» և «Արձագանքի» հին ու նոր գարմանը սկսեց ազդել բերանը առ և փորձանքի կնիքով թողնել անսովոր աչքերը։ Չորրորդը, հինգերորդը և այլն ըստ կարգի և ըստ մասնագիտութեան սկսեցին ժողովրդի նիւթ այդ մանրակշիւ հարցերի ուսումնասիրութիւնը։

Ինչպէս է լինում, ինչպէս չի լինում, նիւթերի մորփիական քննարկող հոտն է լինում պատճառը, թրիաքի ոլթ ունեցող ումանց բանաստեղծական նկարագրութիւնը, թէ հին փոշիների թունաւոր ազդեցութիւնը, միով բանիւ բոլորի վրայ ծանր քնն է դալիս և այդպէս երկու տարի լեռնաբերական և ազգային քննով քննում ենք...

Իսկապէս ո՞վ քննելու բախտ է ունեցել, այն էլ տարիներով, ի հարկէ,

նա կարող է զգալ մեր զգացած քաղցրութիւնը և երջանիկ դրութիւնը այդ երանելի ժամանակամիջոցում։

Քննելը—ամենայն ինչ կատարեալ, կարգին ու կանոնաւոր է, էլ ոչ վրդովեւ, ոչ գանգաւ, ոչ հողալ, ոչ աշխատել, ոչ ցանել, ոչ հնձել, և ոչ հաշիւ տալ է հարկաւոր։

Քննել՝ միևնոյն է թէ մի անմեղ, օրինաւոր ու բնական զորք կատարել էլ ոչ ոքի ոչ խաթի, ոչ կսկիծ պատճառի, ոչ քոր, ոչ միջոց, ոչ նեղացրու և ոչ էլ անէծքի տակ ընկիր...

Միայն վատը այն է որ ժամանակից երբեմն յետ ես մնում. սակայն ուրախ ենք, որ այժմ արթնանալով իրերի դրութիւնը համարեալ նոյնն ենք գտնում։ Տեսնում ենք, որ ժամանակից շատ էլ յետ չենք մնացել, որ կրկին հրապարակի վրայ են մեզ քննացնող խնդիրների մեծ մասը։

Միայն գծախտաւոր մի առ ժամանակ մեր զոյւթիւնը պահպանելու համար կրկին պէտք ենք զգում խաթելու, արիւն ծծելու և բուրդ ու բամբակ գգելու։

Մ. Պ.

ԲԱՆԱԽԱՅՈՒՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

—Աղա, ախար մոտէսը խարաւ ա։

—Հը, ինչ է պատահել։

—Նրեկայ գէսը էլ սեան չի աւում։

—Ա՛յ, տղա, ինչիւր ևս ասում, երէկ սող սալամաթ էր խում...

—Շտեղայեա, հրէն գատումն ինի կապ ա...

—Դէ կապ ա, գեարչեադի եղ տէք...

—Աղա, միանիդը տաում ա վէր ճրաքուն լաւ կինի։

—Ի՞նչ ճրաքուն։

—Ճրաքուն էլի, մասլօն... ասում ա եր կալէք մաչը տիւսը մին լեաւ եղէք։

—Դժուր է, ի՞նչ է, վի կալէք տարէք լեչերնիցան, թա արաբա չըկայ շարաբանով տարէք։

—Բա էլ ի՞նչ լեչերնիցան, հազը Մոսէս խանումն ինի...

—Մոսէս խանումը. կաչեզար Մոսէսի կնիկն ա։

—Աղա, բա ի՞նչ Մոսէսխանան կնէկ ա։ Էն օթախն ա էլի, որ Մոսէսը կաչաւ ա անում։

Կառավարիչը հազիւ նոր գլխի ընկաւ թէ «մասլօնի» ասած Մոսէսը — նասոն է։

ՏԵՐՏԵԼԻՆԻ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒՈՒՅ

Գերամեծար սահար

Մկրտիչ ապար։

Դէ ձեր հրամոնոց մա"տա"մա" շոտ աղիկ յայտնի էլի, Շա"միլի դը-բիսկունի սա"սը Դադառանամ կարելան դէսը ունչ ալած ըք Նուխի, նո խուցիննա"ն ըզիլա"ցին, ուրտի ա"րկու ախար, մոյն մոյնի ջուն ըք ահած, ջուն ըսեն. ալ քէֆ ահիս, ալ հրսանիք ահիս, ալ կնունք ահիս, ալ էլա"ծ տա"հած բիւն չի օր դարիւր, ևս աւաւիլ ըզիլացին, սուգիւրի ա"զիզ տեղը չինա" նըստեմ, ալ նահամ չիմ թա" աման կիրա"կի միզ հատի նը-բուց մօտ կլօլակը անպակաւ ա էլած։

Հրգօ իկ տիս, օր աս վից-էլտը ամիս ա, ունչ ալ բարի լիւս, ալ Աստծու բարին չիօ, ընդհալաւակն, պուտի ա մնալիս մոյն մոյնի մայս ալ կրծին։

Ահիմ թա" ունչ ա պատճառը։

Ալ ունչ ձիւրաբանութիւն. գիրեմ նէլ, թա" հոկ ունչը... այլի ան... Ուրացան ա, Մուրացան ա, ունչ դարդ ու բալօյ ա"... թա" Նուխայ պատգամաւոր ա ընտրուեմ... աստի մոյն փարա, սօտը-մօտը, Աստծուն ա յայտնի, բա"նա"ր...

Ասկաթ Նուխացիք, ալ ունչ տհիմ, դէ գիւրամըս էլի։

—Սա ունչ բիւն ա, միք ուլ, նօ ուլ, նօ սկի ալած ա Նուխի, նօ սկի միք իրիսը տա"հած ա", միք նրօ սկի զիլա"մ ըք ունչ պտուղ ա. տխար սրօ ուլ ա ընտրեմ է, միք չէ որ իրիք մօրդ, մոյն տէրտէրքնէլ ընտրեմ Թիֆլիս ըզիլած Հայրիկի օրհնութեան, հոկ ունչ մասխարութիւն ա, հոկ ում բանար ա, այ, դրօ հա"տին նետտին...

Ուրտի ա" նեկա"մ, ուրտի չի նեկա"մ... մոյնը թա" աս զօկերի իզի-

*) Բախխանայի բաւ։ Նաւթը հորից քաշող։

լա՞ցա՞ց ա՞նա՞րն ա՞ն, անտա օր նա-
համ ա. առկաթ—Ծօտ ալ աղիկն նա-
րսմ... քնչի հա՞տի մա՞տա՞մա միք-
նրուց կլճակ, կնւրկուտ, մախուխ,
թոզնը, խուռնիկ, բեղանա թոթ,
խաւիծ, հրայսակ ըտըցանի՜ք, օր
նրուք առ օյինը բիրին մեր գլխէն...

Ատա... առ վախտից Նուխըցին-
նան ըղիլա՞ցին ունչ մոյն տեղ ուստ
գիւն, ալ օլմիան բիւն չի մնօլ, օր
սօ նրօ, նօ սրօ, նօ սրօ, սօ նրօ
ահին վուչ... անչ ահիմ, պուտի ա
մնօլ օր իւրիւր գլխէն ճղին... անքան
օր, ամման կիրա՞կի ժուս նեխիս, գե-
լիս բրխտիւր միղ տա՞հած վախտը
սա՞սը մոյն արած երգամբն չնա՞հա՞-
լըմ, տա՞հա՞լըմ, ահալըմ, ահալ ա
ղիւլըմ, աղալիւն:

Աս մասին շոտ քք ըղահած ձիր
հրամանոց դարդալա՞միչ էլիք, ամմա
գիւղամ չիք նէլ ուրտի գիւք. քնչի
հուջի օր ձիր անչ տեղն ա յայտնի,
անչ աղուչկա: Ծօտ ուխման ա աղած
ձիւ մօտ, ամմա շոտ նա՞հա՞ծն, լ-
կածն, հրցահածն գըղէծ չին:

Հրօ, փառք Աստուծու օր միր
տանելալը լեղի տայր գիտնա կին ա-
պարդ մոյն ալ լոյս աչխարհ, մէլուռն
քք գիւլիս՝ միր ցաւարն ալ լսուս: Գէ
իս ա՞մը ահալըմ, տանիք գիւք անչ
ճօր քք նալամ առ բրնիւր:

Փուռուղի մա՞ղա՞նդա՞ն բըձըրա-
հածայ: Հոկ Ղաղին տղայքը քսուռն
բիւլիւլըն տալիս, հալա չեմ չեմ ըմ
նարամ: Ալլահիւրդի իւղըաչի մոյն
քնա դօստարը խօսքըն տւած առ տա-
րի մոյն վից խալվար թաց բարամա
տոն, թա գլխէն ա աղալ ժիւղներս
բա՞յգա: Հոկ Պլուղուց տղաւանց
բիւնը քէ ա հա... Աս տարի անգլիւր
հաւատառ աչխատանք արի. ումիդ Աս-
տուծ:—Հերարը քիւղ շոտ բա՞լա՞ն
ա նարա՞մ:

Մնամ հրամանաց ի. ծ.

ՊԱՐԱՆՅԱՆ ԿԵՆՈՒ

ԲԺՇԿԻ ՄՕՏ

I

Բժիշկ — Ինչո՞ւ այդպէս ուշ էք գի-
մում բժշկութեան:

Հիւանդ — Ծուռ միտնելուց վախե-
նում էի:

II

Բժիշկ — Ուրախ եմ, որ այդպէս ուշ
էք գտլիս բժշկելու:

Հիւանդ — Ինչո՞ւ:

Բժիշկ — Որովհետեւ այժմ առիթ կու-
նենամ շատ այցելութիւններ
անելու:

III

Բժիշկ — Ասացէք խնդրեմ, ինչ է
ձեր հիւանդութիւնը:

Հիւանդ — Ինքս էլ չըզլտեմ, պարսն
բժիշկ:

Բժիշկ — Ուրեմն այցելւածը կարող էք
տալ ի դնալ:

Հիւանդ — Իսկ գեղատոմար:

Բժիշկ — Էլ ի՞նչ գեղատոմար, երբ հի-
ւանդութիւն չունիք:

IV

ՄԵՐ ԿՐԻԱՅԻ ԿԵԱՆՔԻՅ

— Կարծեմ, էլ ուրիշ բան հար-
կաւոր չի ճանապարհին:

— Կովկասեան երկաթուղով պի-
տի դնալ:

— Այո:

— Ուրեմն երկու ջուխտ կօշիկ
էլ ունեցիր:

— Ինչո՞ւ:

— Որ քնած ժամանակ, մէկ
դայրը ոտքերիցդ եթէ հանելու լինին՝
պահետակ գոյղը հաղնես:

— Հանաք ես ան...

— Ամենեկին, այդ դատն փորձն
է սովորեցրել ինձ այս օրերս:

ՀԻՎԻՍՍՈՓԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Աղետութիւնն այն ոսկին է, որ
բիւլ աւար ոսկիների մէջ հարիւր հա-
րաւից մէկին հաղիւ է վիճակուում
գտնել մէկը:

Չես վախե՞ում մահից՝ ապա ես
ահից:

Ծաղը չէր բաւաչի ե կըլ չէր
կանաչի, եթէ ամեն բան իր տեղում
տուէր:

Մասնագէտին յատուկ է միակող-
մանի դատողութիւնն ու սխալը,
ինչպէս մի կողմից լուսաւորւած տ-
ուարկային յատուկ է ստերը:

Հարսանիքում արտասուք չէիք
թափի, սգաւոր չէիք պարի, եթէ
աւաջինում ուրախանալ գիտենայինք,
իսկ երկրորդում անկեղծ ցաւել:

Հայր բոլոր ազգերից գերազան-

ցում է, միայն դժբախտաբար կտակա-
ծոտ բնաւորութեամբ:

Բորենին մարդադաշտ է, ե զա
դաշտից դանազանում է նրանով, որ
մարդկանց մէջ են իր ազդական-
ները:

Համբերութիւնը ճշմարտութեան
դահն է, իսկ ստույթեան մահը:

Ժամանակը արդարութեան գերին
ե ստույթեան դահն է:

Նորի վատութիւնից պէտք չէ
վհատուիք, դա բոլորը հնի հետե-
ւանքն է:

Անարատին մերկանալ, արտաին
ծածկելն է սիրելի:

Ազգերի լուսաւորութեան ամենա-
ճիշտ շափը ոջլիների քանակու-
թիւնն է: *)

Բնութիւնը յուշարար է, նրան
լսելու ե հասկանալու համար առ-
դանդի աղանջնիւր պէտք է ունենալ:
ԽԻԿԵՐ

ԲԱՌԱՐԱՆ

Պատկերութիւն. — Հաշիւ չբաշխու սո-
ւորութիւն:

Դրամարկ. — Տեղի, յորում գրաթ
չքանան ու մուրհակ բաղմա-
նան:

Վայելուչ. — Հասարակական հիմնար-
կութեան մէջ հարսանիք ի Բա-
ղու:

Անվայել. — Բեմի կողուցումն հա-
սարակական հիմնարկութեան
մէջ ի Բաղու:

Աւանդապատ. — Ըստ Հայաստանեայ
ս. եկեղեցւոյ մեծ պատը ուսող:

Հայելի. — Գործիք ինչ դալաքու-
թեան:

Բեկանել. — Ապօրինի համարել, այս-
ինքն սեանալ ե ապա նոր ըն-
արութիւն ցանկանալ:

Հանգուցեալ. — Տես ազգային ժո-
ղովն ի Պօլիս:

Տապանարար. — Իր ինչ սուկա հնջե-
ցելոց, զոր պատուիրեալ է նա-
խագահին ազգային ժողովոյ:

Օրինապատկերութիւն. — Նկեղեցական
կանոնաց անթերի կատարումն:

*) Ուր լուսաւորութիւնը մուտք
է գործում՝ այնտեղ ոջլիները կոտոր-
ւում են:

օրինակ 4 տարով հոգաբարձու ընտրել և 8 տարի նոյն տեղում պիտի նստի:

Կողմնակէս.—Իր ինչ տնայրժէք, զոր 200,000 զնեալ է Փառնակէս, զոր թողեալ զկրկէս՝ եմուտ ի հանգէս, Թատրոն կոչեցեալ:

ԹԱՐԳԱՐԱՆԻ ԹԻՆԵՆԵՆՆԵՐ

Ձէթ.—Մի բան, որ լոյսի կարող է ծառայել և ուտելու. տես զընդունակ և եկեղեցական կալանածքներ:

Թթու.—Բացախի կամ աղաջրի մէջ բռնածք. տես Ղալազեցոց աղէտի գումարը:

Կաղամբ.—Բոյս, որ զլիս նման բան ունի, դրանց շատ կարելի է պատահել մեր հոգաբարձուների անդատանում:

Լորի.—Աւաջ միայն բանատեղծների, իսկ այժմ և մեր գաւառական ֆելիէտօնիստների կերակուրը:

Բակլա.—Տես լորի կամ «Հայիլ»:

Մախի.—Ամեն բանի խառնուրդ. տես «Նպատակադրմար խորհրդածութիւններ»:

Ոսպ.—Մինչև այժմ կարծիք կայ, թէ զրա ուտողը լաւ քորոզ կըտայ, բայց մեր տէրտէրներին՝ ոսպ կերած երբէք ոչ որ չըտեսաւ:

Փիլիերթ.—Բոյս, որ տաւարն էլ է զործածում, մարդն էլ. տես աղնութիւն, ճշմարտութիւն, զազախար, ուղղութիւն կային:

ՄԱՂԱՌԿ

«ՄՈԾԱԿԻ» ՓՈՍՏԱՐԿԷՂ

Բազու. Դիւղար.—Խնչ ասել կուզի, որ ուրախ կըլինիք, մենք միանդամայն հաւատացած ենք: Բայց լաւ տեղ բռնեցիք Տէր-Նիկիէին: Այժմ հանգիստ՝ մինչև մահ աղքատանոցի հոգաբարձուն էք, թէկուզ ամենին հաշիւ էլ չըտաք:

Բազու. Լ.-օ-ին.—Անշուշտ լաւ վախճան չի ունենայ: Լաւ, միթէ հայր Գեղամեանցը չէր տեսնում որ հարսի տարիքում, որ տասն-հերեք տարեկան և երեք ամսական է, և՛ 13 թիւ է գտնւում և 7 թիւն է թաք կացած. միթէ չէր իմանում, որ 12 և 7 թիւերը նաւ են: Եւ վերջապէս միթէ այդքան էլ միամիտ կարելի էր լինել և չըտեսնել, որ նորափեսայի տարիքում 13 տարին և 5 ամիսը կրկնապատկւած «Չանաւար» է գարձած, որ նորահարսի գլուխն էլ կարող է ուտել և իր փարաջան էլ վառնգի ենթարկել:

Նրեւան. «Խաչագոյններին».—Ն՞րբ պէտք է, վերջապէս, դուք ձեռք քաշէք դրամանհնգութիւնից: Նիթէ աղօրէն ճանաղարհով այդչափ փող զիգելու փափագ ունիք, ինչու ամերիկական «Պօրտ» ընկերութեան մէջ միաթոնարի պաշտօն չէք ստանձնում և Մարգարտականի նահանգը անցնում:

Մոսկա. Բարխ.—Խնդրեմ ձեր բանատեղծներին ասացէք:

Ինչ գոյն լորի դուք կամենաք:

Ձենք խընայի մենք ձեզանից:

Միայն ի սէր՝ դրաւանութեան՝

Ձեռք քաշիցէք «Մուսա»-ներէց:

Թիֆլիս. «Մուրճի» խմբ.—Ձեր «Ընտրողական գործերի վառնգում» շատ աղիկ, շատ սիրուն ար. մոյն մոյն առի վըրըխկըցանի ա մա՛տա՛մ է...

Բազու. Շմ. Խաչատրում.—Ձեր լօթի-ներին ուղղած «Չօնը» աննման է, մանաւանդ հիւանալի է:

«Մուսա, մուսա, լօթի, մուսա»

Արի մօտս կամաց ասա,

Խնչ բան դրեմ այս անգաման,

Որ չնորհրդով մի բան գուրս դայ:

Բարխուղարեանի տղարանի բա-նաստեղծները ամօթահար եղած և սև նախանձից չարժեած գրում են.

Չորան, չորան, սարի չորան,

Այդ տաղանդը քո բնածին,

«Լօթիներին» նէր քո բան՝

Պատիւ բերէ խողարածին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

- 1) «Ով կարդայ, նա մարդ ա».
 - 2) «Ով վագի, նա երկաթուղի ա».
 - 3) «Ով ներկի, նա զինի կըստա-նայ».
 - 4) «Ով փշի, նա վիպասան ա».
- Պատրաստ են հրատարակութեան համար հետեւեալ մեր աշխատու-թիւները.
- 1) «Ով հարուստ էի, նա մարդ էի».
 - 2) «Ով բառարան ունի, նա թարգմանիչ ա».
 - 3) «Ով ուրանայ, նա կուրանայ».
 - 4) «Ով կոյր էի, նա խմբագիր էի».

ՅԱՆՁՆ ԵՆՔ ԱՌՆՈՒՄ

ամենահամեստ գներով ներկել մեր գաղթողների, բարեգործական և մար-դասիրական հաստատութիւնների, ազգային, թաղական, երեցփոխանա-կան, հոգաբարձական, խմբագրական հիմնարկութիւնները

փոշոտած եւ սեւացած

ՊԵՏԵՐԷ

դոյնների և ներկերի իսկութեան և անվնաս յատկութեան մասին պա-տասխանատու ենք:

Գլմել Ներկարարին՝

«Մոծակի» խմբագրութիւն.

Ս Ա Պ Օ Ն

«Ներկարարի» հնարած

Կատարելապէս հանում է զլիք քամին, նպաստում է զիշերա-յին գառանցանքների նւագման: Ոչնչացնում է նոր ընտրու-թիւներէց առաջացած երեսի սեւութիւնը, մաքրում է հատա-րակական սլաշտօնների մնա-ցորդ հին կեղտերից, և ոչնչա-ցնում է բոլորովին ծորից իր տեղը պահպանելու ջանքերից և աշխատանքներից առաջացած երեսի քրտինքն ու սղուկները:

«ՈՍԿԻ ՄԵԴԱԼ»

Վաճառւում է բոլոր հասարակա-կան հիմնարկութիւններում.

Գլխաւոր պահանջը ամբողջ Ռու-սաստանի համար Թիֆլիսում:

!!! ԶԳՈՒՇԱՅԷՔ ԿԵՂԾՈՒՄՆԵՐԻՑ
ԵՒ ՆՄԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ !!!

Մեծ պահանջը մեր քարոզում
պատւի և յարգանքի,
զբաղման բարեխղճութեան,
ազնւութեան և ազնիւ բա-
նակուլի,
անշոգըստութեան շիտակութեան,
հասարակական շահերի,
զեղծումների մերկայ-
ման պարտքի,

անաշատ քննադատու-
թեան,
մամուլի կոշման
անշեղ ուղղու-
թեան և այլն

Ստիպում է մեզ հետ մրցողներին
ոչ միայն նայն բառերը գործածել,
այլև այդ մասին քարոզներ կարգալ
և սուտ արատստունք անդամ թափել,
որպէս զի դրանով մոլորեցնեն հա-
սարակական միտքը և այդպիսով կա-
րողանան մեծացնել իրանց մատուր
արգելաքի և փթած ապրանքների վա-

ճառումը: Այդ պատճառով խականը
կեղծից որոշելու և, առհասարակ,
կեղծումներից խուսափելու համար,
խնդրում ենք լուրջ ուշադրութիւն
գարձնել՝ թէ նրանց տարիներով ա-
սածների, թէ խոստացածների և թէ
գործերի վրայ:

Մեր պահեստը. «Բազումք են կոշե-
ցեալք և սակաւք ընտրեալք»

ամենայն տեղ եւ ամեն երկրում:

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
ՊԻԵՐՐ ԿԵՂԵՆՅԱՆ ՄՈՒԿՈՒՅ

Նորին Մեծութեան Ռուսաստանի
Թագաժառանգ Նիկոլայ Ալեքսան-
դրովի նշանադրութիւնը

Աւետարներ հեռագիրը բերաւ
մեզ ուրախալի լուր. ապրիլի 8-ին
նշանեղ է Թագաժառանգը Հե-
սկի դքսուհի Ալիսի հետ, որի
քոյրերից մէկն էլ Մեծ իշխան
Սերգի Ալեքսանդրովի ամուսինն է:

Թագաժառանգի 26 տարին
լրանում է առաջիկայ մայիսի 6-ին,
իսկ նրա հարսնացուի 22 տարին
կըլրանայ նոյն ամսի 25-ին: Թա-
գաժառանգի նշանած Ալիսը Հե-
սկի մեծ դուքս Երնստ-Լուդվիգ
I-ի քոյրն է և հանդուցեալ Լուդ-
վիգ IV-ի դուստրը: Նրա հօր
պապը Թագաւոր Կայսեր մօր
Կայսրուհի Մարիա Ալեքսանդրով-
նայի եղբայրն էր. ուրեմն Նորին
Կայսերական Բարձրութիւն Թա-
գաժառանգը և իր հարսնացուն իր
բոլոր ու եղբոր թոռներ են:

Դքսուհի Ալիսի մայրը Անգլիայի

Վիկտորիա թագուհու դուստրն է
եղել, Գերմանիայի այրի կայսրու-
հի Վիկտորիայի, Անգլիայի գահա-
ժառանգ Ուէլսի իշխան և Մեծ
իշխանուհի Մարիա Ալեքսանդրով-
նայի ամուսին Սաքսեն-Կոբուրգ-
Գոթայի դքսի քեռորդին է և
Վիլհելմ II կայսեր մօրաքրոջ
դուստրը:

Դքսուհի Ալիսի քոյրերից մէկը
Մոսկւայի ընդհանուր նահանգա-
պետ Մեծ իշխան Սերգի Ալեք-
սանդրովիչի ամուսին Նիկոլետա
Ֆէօդորովնան է:

Կայսրութեան բոլոր անկիւն-
ներում մեծ հրճանքով է լսել
այս ուրախալի լուրը, նամանա-
ւանդ, որ Հեսկի դքսուհի
հետ Կայսերական տան խնամիւ-
թիւնը շատ քաղցր է, որովհետեւ
այդ տանից Ռուսաստանին հարս
եկաւները միշտ եղել են բարեպաշտ,
գորովալուծ և սիրելի են ազգա-
բնակութիւնը անկեղծ:

գեղարուեստ

Թ.Ս.ՏՐՈՆ

Հինգշաբթի, ապրիլի 31-ին կաւա-
ժական թատրոնում հայ թատերա-
ւէրների խումբը յօգուտ Ղարսի և
Ներսիսի նահանգների քաղցածների
ներկայացնելու է պ. Սունդուկեանցի
Քանդած օջախ կօմիդիան: Այս
ներկայացման տաալին անգամ բեմ
գուրս կըգան մեր շնորհալի տիկին-
ներից և օրիորդներից՝ տ.տ. Կ. Նան-
դուկեան, Մ. Խոսրովեան, Ն. Թայ-
րեան, Վ. Ալիսանեան, Հ. Աւթան-
դիլեան, օր. օր. Ս. Արզումանեան, Վ.
Փոնդոյեան և այլն մի քանիսը, որոնք
աներկայ ենք, պիտի կատարեն իրանց
գերբը յաջող և զեղեցիկ. Կրկնու-
թիւններն այդ ներկայացման կատար-
ւում են կանոնաւոր և եռանդով:

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Վաղը, երկուշաբթի, տ. Մրաւի-
նա՝ Պետերբուրգի Կայսերական օպե-
րայի երգչուհին՝ կալաժաժան բան-
կում տալու է մի կոնցերտ: Տ. Մրա-
ւինան յայտնի երգչուհի է և նրա ու
իր երգելու մասին կըխօսենք:

Շաբաթ, ապրիլի 23-ին պ. Կա-
րա-Մուրզան էլ առկա է իր կոնցերտը
արքունական թատրոնում: Խումբը
բաղկացած է մօտ 80 հոգուց, կա-
նաք 25—30 հոգի են, որ կ'երգեն
Ախալցխայի հագուստով:

Լրագիրները հաղորդում են, որ ա.
Սալեման արգէն սկսել է իր արաբա-
տիկական ճանապարհորդութիւնը և
մեր ստացած տեղեկութիւններից ե-
րևում է, որ յարգելի տիկինն իր
խմբով, եթէ առանձին խօշընդոտ
չլինի, մայիսի սկզբներում Թիֆլի-
սում կը լինի:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տարազի առաջիկայ № 15-ը
լոյս կը տեսնի, Ջատիկայ տօների
պատճառով, ոչ թէ առաջիկայ կի-
րակի, այլ մայիսի 1-ին՝ կանաչ-
կիրակէին:

մանր լուրեր

Իշխան Գ. Շերաչիձէ, Թիֆլիսի
նահանգապետը օրերս վերադարձաւ
Պետերբուրգից:

Վահագմառ Կաթողիկոսին է ու-
ղարկւած յօգուտ սովետների Թիֆլի-
սի Առևտր. բանկից 3000 ռ., Թիֆ.
Քաղ. վարկ. ընկ. 1000 և Թիֆ. Փոխ.
վարկի ընկեր. 1000 ռ.: Մեր ստացած
տեղեկութիւններին նայելով, կամաւոր
մեծ աւարտ է ժողովում քաղցածնե-
րի համար, ոչ միայն Թիֆլիսում և
Վովկասի միւս քաղաքներում, այլ և
Մոսկւայում ու Պետերբուրգում:

Լսում ենք որ քաղաքիս իրաւա-
ստներից մի քանիսն առաջիկայ չա-
բաթ՝ քաղաքային խորհրդին պիտի
առաջարկեն Տաճկա-Հայաստանից
գաղթած և արգէն Թիֆլիս հասած այն
տնանկ ընտանիքների համար օգնու-
թիւն, որ ամեն քայլափոխում նրանք
անցնողից ողորմութիւն են հայցում:

Քաղաքիս Պօղոս-Պետրոս կաթողի-
կական եկեղեցու մուրաբիթ առաւօտից
մինչև կիրակի առաւօտեան սուրբ
պատարագը՝ Յիսուսի գերեզմանին
պահապաններ են եղել կանգնած քա-
ղաքիս յայտնի ընտանիքներից կա-
թողիկ տիկիները և օրհորգներ:

Ս ՈՒՐ Հ Ա Ն Գ Ա Կ

Աստրախան. ա. Մ. Էլ. Մշակի խմբա-
գրութիւնը ստացել է ձեր ու-
ղարկւած 50 ռ. և յանձնել պատ-
կանելոյն: Կրկին ձեզ ուղարկե-
ցինք Արօրի օրացոյց և Աղբիւր:
Պետերբուրգ. Հ. Ն. Գաբձեալ ոչ մի
պատասխան: Շատախցէք, երէկ
էլ նոր նամակ և պատուէրներ
են ուղարկւած:

Երևան. Գ. Բ. Գրիգոր Արծրունու
մեծադիր պատկերը ֆարֆորի
վրայ՝ դեռ Թիֆլիսումն էլ չենք
ստացել, երեւի մայիսի սկզբնե-
րին կը ստացուի: Այժմ միայն
Վահագմառ Կաթողիկոսի պատ-
կերներն ենք ստացել:

Խմբագիր-Հրատարակիչ՝

Տիգրան Նազարեան

տեղեկատու

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՆՆԱԴՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՅ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆԻ

(Վուլկա, Վօրօնցովի արձանի
հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն
օր, բացի կիրակի օրերից:

Ա Ռ Ո Տ Ն Ե Ր Ը՝

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12
ժ. վերաբուժութեան և վնասերական
(սիֆիլիս) հիւանդութիւնների:

Կ. Մ. Զիլովանի—9—10½ ժ.
աչքի և նեարդային հ.

Գ. Գ. Բուշկովսկի—10½—11½ ժ.

ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց հ.

Ի. Յ. Պրօտասնիչ—11½—12½ ժ.

ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ.

Կին-բժիշկ Տուրբովիչ—12½—1

ժ. կանանց հ.

Ա. Պ. Կարապետեան—1—1½
երբին և երեխայոց հ.

ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ՝

Բ. Ն. Նաւասարդեան—7—7½ ժ.
Ի. Ա. Ֆրանցիուս—7—7½ տկան
ջի, կոկորդի և քթի ու նեարդային հ
երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ
Ա. Գ. Գուրկօ քիմի-խոշորացու-
ական հետազոտութիւն է տնում մէջ
զի, խիւի, արեան, կաթի և այլն:
Վճար 50 կ.: Համախորհուրդի (կօն
սիլիումի) և օպերացիայի համար ա-
ռանձին:

Հիւանդանոցումը ընդունւում են
և գիշերօթիկ հիւանդներ:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Նաւասարդեան:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՇԻՐՎԱՆԶԱԳԷՐ

„ԱՐՄԵՆ ԴԻՄԵՔՍԵԱՆ“

վէպը

վաճառւում է հեղինակի մօտ. Тип-
лист, Ширванзаде.

Գինն է ճանապարհի ծախսով
1 ռ. 50 կ.

ՎԱՃԱՐՈՒՈՒՄ ԵՆ

հետեւեալ մեծադիր պատկեր-
ները.

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԻԿ „ 50

ԳԱՄԱՌ - ՔԱԹԻՊԱ „ 40

ՐԱՓՓԻ „ 40

Պ. ԱԳԱՄԵԱՆ 1 „

Գումարով առնողներին զիջումն կը-

լինի: Ուղարկւում է և վերադիր վճա-
րով:

Դիմել՝ Тифлисъ, Саркису Согомон-
яницъ.

« Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք »

Օրագիր

Ի. Ն. ՏԱՐԻ 1894

Բաժանորդագրինն է՝ (300 թուոյ
համար) 25 ֆրանկ:

Հասցեն՝ Rédaction du journal
„HAIRENIK“, Galata, Constantinople.

ԱՂԲԻՐԻ ՍԱՐԱՁԻՆ

ՆԵՐՎԱՅ ԹԻՎԱԿԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՂԲԻՐԻ ՔԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐԻՆ ԿԱՆՈՆԱԿԱՆԻ 3 Ք. Է,
ՏԱՐԱՁԻՆԸ 6 Ք. ԿԱՆՈՆԱԿԱՆԻ ԿԱՆՈՆԱԿԱՆԻ 3 Ք. Է,
ՏԱՐԱՁԻՆԸ 6 Ք. ԿԱՆՈՆԱԿԱՆԻ ԿԱՆՈՆԱԿԱՆԻ 3 Ք. Է,

ՈՂ ԿԱՆՈՆԱԿԱՆԻ Է ՍՏԱՆԸ 8 ՊԱՏԱՆԸ ԵՎ 5 Ք.

ԽՈՐԻ. ՀՐԱՎԱ. Տ. ՆԱԿԱՆԱՆ

Նույնպիսի կրթական

«ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԲԺՇԿԱՐԱՆԻ»

առաջին հատորի երկ. տետրակը

Բաժանակալութիւն

Հարինը (брюшной тифъ) —
Խօրիք — Թանհր (крово́вый по-
носъ) — Անդրադարձ տեղի (воз-
вратный тифъ) ձաճճալին տեղի

դեր (болотныя лихорадки) —
կապոյտ հաղ (коклюшъ) — Ինֆլու-
էնցա: Առաջին հատորի երրորդ և
վերջին տետրակը, որի բովանդա-
կութիւնն է «մարտական զոր-
ծարանների հիւանդութիւնները»:

Լոյս կը տեսնի յուլիսին կամ
օգոստոսին:

Բժշկարանի երկրորդ հատա-
րը չի տպագրուի սակաւաթիւ բա-
ժանորդ ունենալու պատճառով:

Բաժանորդներս յետ կրտա-
նան 1 Ք. — 50 կ. և կամ եթէ ցան-
կութիւն յայտնեն բժշկարանի ա-
ռաջին հատորը՝ որը բաղկացած
կըլինի 350 երեսից:

Բաժանորդագրութիւնը դադարեց-
րած է: Իմ հասցէն՝ ПОМОЩНИКУ

Елисаветпольскаго губернска-
го врача доктору Медицины
Григорію Никитичу Теръ-Гри-
горьянцъ въ г. Елисаветполь.

Բժշկապետ Տէր-Գրիգորեանց
(Թիֆլիսեցի)

(29)

(3—3)

Վաճառում են

ՅՍՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

1) ԽՕԼԵՐ, վոդովիլ մէկ արար-
ւածով, գինն է 10 կ.

2) ԱՐԻՈՒԹԵԱՆ ԹԵԽԵՐԸ, պատկե-
րադարդ (թարգ.) գինն է 30 կ.

ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՄԻ

Լոյս են տեսել տրդէն Լճիգօնում և Զատիկի շարժին կը
ստացուի Թիֆլիսում ճենադակու (ֆարֆորի) վրայ

ՎԵՂԱՓԱՌ ՀԱՅՐԻԿԻ

ԵՆ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ

ՄԵԺԱԳԻՐ (28×18 սանտ.) ՊԱՏԱՆԸՆԵՐԸ

Իւրաքանչիւր պատկերը պատրաստուած է ալիպէս, որ պէտք
չունի ոչ առանձին չրջանակի և ոչ էլ առանձին յենարանի:
Այս պատկերները իրանց գեղեցկութեամբ, լինելով մեր երկ-
րի համար չըտեսնուած նորութիւն, անշուշտ կրկնուեն ա-
մենանուրը ճաշակ ունեցող գեղարուեստագէտի ուշադրութիւնն
ու հրապոյրը:

ՊԱՏԱՆԸՆԵՐԸ ՄԵՂԱՆԻ ՎՐԱՅ ԴՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԵՆ

ԱՄԵՆ ՄԻ ՊԱՏԱՆԸՐԻ ԳԻՆԸ Ե Ր Ե Ք ԲՈՒԲԼԻ Է

Նա՛ մի «Այրիւր-Տարալին» միանալով բաժանորդ է դառնալ,
պրէմիաներով հանդերձ, իրաւունք ունի այդ պատկերներին
միայն մի մի օրինակ ձեռք բերել, համար 1 Ք., վճա-
րելով և ճանապարհածախսը: